

Jems

Jems köp kali kliš rika

---

1 ¹Yad Jems. God, Bi Kub Jisas Kraiss, kalip apil mihau wög gi ñabin. Kalöp nibi bi Jisas Kraiss manö aij nipe u niñ udmim, ju am ram minöñ ke gau gau midpim gau, köp anibi kali kliš rikem, “Kale midpim?” a gabin.^a

Marö nihön nihön aunab, kale gasi iru niñagmim

²Añ mam bi. Marö nihön nihön aunab, gasi iru niñagmim; miñ miñ göl gi nöp midaimim.^b ³Kale niñbim, marö auö bislam mideinabim u, kale Jisas Kraiss nip cig aij ginabim. Anib u, hainö marö nihön nihön kalöp aunab, kale piñiñ gagmim, Jisas Kraiss nip niñ ud pidöñ gimim, nip cig aij gimim.^c ⁴Ułham midmim, Jisas Kraiss nip cig aij göl gi nöp midmim, gi dammim me, kale nibi bi klö, nibi bi aij, nibi bi asiñ midagöp, mideinabim. ⁵Pen kale nibi bi rimnap, hon nihön nihön gino aij arnab, a ginabim u, God bi hanip ud aij yabił göp u nip hag niñbe, nipe kalöp gasi aij kabö göl u ñinab. God nip hag niñeinabim u, yip nihön ginig anig hag niñbim, a göm, hagagnab.^d ⁶Pen God nip hag niñnig, gasi añi nöp niñmim hag niñmim. Pen hanip niñnab aka niñagnab, a gimim, gasi mihöp niñmim hag niñagmim. Pen kale gasi mihöp niñmim hag niñnabim u, yigön apöm, ñig solwara ralöm ud dañ i göp rö u ginabim. ⁷⁻⁸Nibi bi anib gau rö, gasi ap ap niñöl gi gilö aröp u me, Bi Kub nip hag niñnaböl u, nan ap kalip ñagnab.

Nibi bi nan midagöp gau; nibi bi nan iru midöp gau

⁹Kraiss nibi bi añ mam mög gep rö gau, God amgö ilö nipe yad hib midöp, yad ñi pai nipe midpin, a göm, miñ miñ ginab; ¹⁰pen añ mam nan iru midöp gau, God amgö ilö nipe yad añ mam nan midagöp gau rö adip adip midpin, a göm, miñ miñ ginab. Nihön ginig: nan aij nipe u mab pipil

---

^a 1:1 Mad 13:55; Gal 1:19; Ap 15:23; 1Pi 1:1   ^b 1:2 Ro 5:3-5   ^c 1:3 1Pi 1:7   ^d 1:5 Pro 2:3-6

rö yinjid hir ginab.^e 11 Sidö u lim göm, mab pipit aij aij anibu kal niñö, miñep göm lugöp. Nibi bi nan iru midöp gau, wög kale gi dam arlö niñöl gi, kalip unbö rö nöp ginab. Kale unbö rö nöp ur ginaböl.

Nibi bi marö auö, God nip arö gagpal

12 Pen nibi bi marö auö, God nip arö gagöm, cig aij göl gi nöp mideinaböl gau, usajil bad pör pör midep u udnabun a göm, miñ miñ ginaböl. Nibi bi God nip midmagö libal gau, God kalip usajil bad pör pör midep u rol ñinab. Nipe manö klö hagöm anig haga.

13 Nibi bi, gi najj gun, a göm gasi u auö, God gasi ñö anig gun a gi gasi niñbun, hagagöl. God, nan si nan najj ginam, a gi gasi niñagnab rö, nibi bi rimnap kalip gasi anibu rö ñagnab. 14 Pen gasi najj kale ke niñbal adö u, kalip ñip gi ud arö, nan si nan najj gun a gi gasi niñnaböl. 15 Gasi niñnaböl anibu, nan yin rö yimlö, ranöm kidit am pidönj ginab rö u, nan si nan najj ginaböl. Pen nan si nan najj ginaböl anibu, böñ nöp mid pidönj gö, umnaböl.

16 Pen añ mam aij yad gau. Manö piral hagaiöl u, niñagmim. 17 Nan aij nihön nihön kabö rö udpun gau, ke gau nibö auö udagpun. Bapi sidö, rakin, gapi mailö ñimidöp gau gi la u nöp, hanip adö gilañ nibö ñöb. Nipe nagi adö ap gi damöm, nan ana rö ado göm, nagi adö ap ke gagnab. 18 Gasi nipe ke niñöm gö, hon manö niñö nipe u niñ udun, kamiñ gisön nibö udun, ñi pai nipe ke lun, nan magö nöd nibö miñ miñ göl gi ralmidal rö midpun.^f

God Manö u niñ aij gimim, hagab rö nöp gimim

19 Añ mam aij yad gau niñim! Nibi bi kalöp manö hagaiöl u, yinjid niñmim; pen manö yinjid hagagmim; nibi bi gau kalip yinjid mulu kal niñagmim. 20 Nibi bi mulu kal niñnaböl u, God kale gi aij göm, mid aij gilañ, a gi gasi niñöb rö gagnaböl.^g 21 Anib u, gasi najj niñmim, nan si nan najj gipim u, nihön ginig anig gipun, a gimim, nan gac göp anibu böñ nöp arö gimim, God midmagö añ kale dañ manö nipe yimöb u, ud aij gimim. Manö anibu kalöp ud asik yunab.^h

22 God Manö anibu rimid u nöp apdi niñmim, hadö niñbun, a gimim hagagmim. Anig geinabim u, kalöp ke manö pir alnabim. God Manö niñmim, hagöp rö gimim me, niñbun, a gimim.ⁱ 23 Pen nibi bi God Manö niñöm, hagöp rö gagpal gau, añañ mulu adin li niñbal u rö gipal. 24 Añañ li niñöm, mulu adin kale nihön rö midöp, a göm, niñ aij gipal u pen arö göm amöm, yinjid nöp hauñ göm, aige gö rö midajip niñbun, a göm, niñagpal. 25 Pen God Manö aij nibi bi ud kamiñ yuöp manö aij u niñ aij

^e 1:10 Ais 40:6-7   ^f 1:18 Jon 1:13   ^g 1:20 Ekl 7:9   ^h 1:21 Kol 3:8; 1Pi 2:1

ⁱ 1:22 Mad 7:26; Ro 2:13

göm, hauł gagöm, niñöl gi nöp gilö arnab nibi bi gau, God kalip abad midö, nihön nihön ginaböl u ar aij ginab. Nibi bi anib gau kale God Manö aij u niñ aij göm, hagöp rö nöp gi midpal.^j

²⁶Pen nibi bi, God nip wög gi aij gun, a göm, ałab kale ke niñ aij gagnaböl gau, kale dui göm, kalip ke manö pir albal. Kale wög nihön gipal u, magöñhalö nan yihariñ rö löp.^k ²⁷Ni pai, nime nap umla ułham midpal gau abe, nibi kañił mög gep rö gau abe, kalip ud aij gimim. Pen nibi bi minöñ naböñ ił i gasi naj niñbal gau aip magum gimim, asiñ kale anibu uł gagmim. Anig geinabim, God nipe niñöm, kale nibi bi asiñ midagöp yad wög gi aij yabił gipim a ginab.

Nibi bi gau nibi bi aij, nibi bi gau nibi bi najj, a gimim hagagmim

2 ¹Añ mam bi. Kale Bi Kub hon Jisas Kraiss, Bi aij yabił unbö ke nip niñ uđpim rö, nibi bi gau niñmim, nime ke ke limim, bi u bi kub, bi u bi miñan gau, a gimim, hagagmim.^l ²⁻⁴Kale God nip sabe ginig ap magum ginabim. Pen bi nan iru midöp bi ap, wałij aij aij löm, riñ gol ñimagö nipe löm aueinab u, kale bi anibu niñmim hagnabim, “Ne am pom adö aij aij gau asik,” a ginabim. Pen bi mög gep rö ap, wałij najj löm aueinab u, kale bi anibu niñmim hagnabim, “Ne goł gau urak mid,” aka “Ne minöñ ma ił yad aui asik mid,” a ginabim. Pen anig geinabim u, kabö rö gagnab. Kale ke gasi najj niñmim, nipe bi kub, nipe bi miñan gau, a gimim, anig ginabim.

⁵Pen añ mam aij yad gau niñim! Nibi bi minöñ naböñ ił i, nibi bi mög gep rimnap niñöm, nibi bi au kale nibi bi miñan gau, a gimidal. Pen God nipe nibi bi mög gep gau kalip anig gagöp. God nipe kalip ud aij göm, gasi aij ñö, kale God nip niñ udöm cig aij göm, ana kale añ dañ nibi bi gep yabił nipe gau midlö niñöl gi, nipe pör pör nöp Kiñ kale mideinab. Nipe manö ktö hagöm, nibi bi yip midmagö libal gau kalip anig ginabin, a ga.^m ⁶⁻⁷Kale pen nibi bi mög gep rö gau kalip hagpe, “Ne goł gau urak mid,” aka “Ne minöñ ma ił yad aui asik mid,” a geinabim u, nipe nable gö niñöl gi asiknab. Nibi bi nan iru midöp gau nöp, Bi Kub aij kalöp udöp u nip hag juöm, kalöp hag pro göm, dam manö kub hagpal.

⁸Pen God Manö u kali kliñ riköm hagla, “Ne ke midmagö liban rö, nibi bi gau kalip unbö rö nöp midmagö limön,” a giła. God lo manö kub yabił haga u rö geinabim u, kale gi aij yabił ginabim.ⁿ ⁹Pen wałij nan gau rol gipal rö niñmim, nibi bi nime linabim u, God lo manö anibu rib jumim, nan si nan najj ginabim.^o

¹⁰Nihön ginig: God lo manö nipe gau magöñhalö niñ dammim, pen lo manö añi ap nöp rib junabim u, God lo manö magöñhalö rib junabim rö

^j 1:25 Ro 8:2; Jem 2:12   ^k 1:26 Sam 141:3   ^l 2:1 Ap 10:34; Jem 2:9   ^m 2:5 1Ko 1:26-28

ⁿ 2:8 Mad 19:19; Gal 5:14   ^o 2:9 Dud 1:17

linab.^p ¹¹ God nipe lo manö hagöm, “Nibi si bi si gagemim,” a göm, “Wip al pakagemim,” a göm, haga. Anib u, kale nibi si bi si gagnabim, pen wip al paknabim u, kale God lo manö u rib junabim.^q

¹² Anib u, manö hagnig aka nihön nihön ginig, gasi ap niñmim hagemim, “God Manö nibi bi ud kamiñ yuöp manö aij anibu nöp niñöm, hanip manö kub hagnab,” a gimim gasi u niñmim.^r ¹³ Nibi bi kale nibi bi rimnap gau mög niñagnaböl gau, God kalip manö kub hagöm, kalip u rö nöp mög niñagnab. Pen nibi bi, nibi bi gau mög niñnaböl gau, God kalip u rö nöp mög niñöm, manö kub hagagnab.^s

Manö nöp hagagemim; God manö hagöp rö gimim

¹⁴ Añ mam bi. Nibi bi rimnap, God nip niñ udpun, a gipal u pen God hagöp rö gagpal. Manö nöp hagöm, God hagöp rö gagnaböl u, God kalip pen ud kamiñ yuagnab.

¹⁵⁻¹⁶ Añ mam rimnap wañj midagöm, nan magö midagöm ginab gau niñmim, pen wañj nan magö rimnap dam ñöl gi wasö, yihariñ, “Ammim mid aij gimim,” a ginabim u, gi aij gagnabim.^t ¹⁷ Anib u, kale God nip niñ udnabim pen God Manö nipe hagöp rö gagnabim u, niñ udep kale u nan yihariñ rö linab.

¹⁸ Kale rimnap hagnabim, “Nibi bi rimnap God nip niñ udpal; pen nibi bi rimnap God Manö hagöp rö göm, nibi bi gau gi aij gipal. Anib u, manö midagöp,” a ginabim. Pen manö hagnabim anibu, kalöp pen hag niñnabin, “Nibi bi God nip niñö nöp niñ udeinaböl u, kale aigöl göm nibi bi gau kalip gi aij gagnaböl? Yad God nip niñ udpin u me, nipe hagöp rö niñ aij gem, nibi bi gau kalip gi ñibin,” a ginabin.^u ¹⁹ Kale God añi nöp midöp, a gimim, gasi niñbim u aij gipim. Pen kijaki gau u rö nöp, gasi adö anibu nöp niñöm, piñiñ göm gil gil gipal. ²⁰ Kale nibi bi hauñ rö! Kale, “God nip niñ udpun,” a gipim u pen nipe hagöp rö gagpim. Anig gipim u, God nip niñ udpun, a gipim u nan yihariñ rö löp. Manö hagabin anibi hadö niñbim aka yad manö rimnap halö kalöp hagnam niñmim?

²¹ Kale niñbim, bac hon Ebrahim ñi nipe Aisak nip God nip pak sabe gi ñiniñ geia, God niñöm, Ebrahim nipe bi aij, a ga.^v ²² Anib u, Ebrahim God nip niñ uda u me, God nip bi aij hagaga; Ebrahim nipe God nip niñ uda u abe, God haga rö nöp ga u abe, God nan anib miñau niñöm haga, Ebrahim nipe bi aij, a ga.^w ²³ Nin nöd anibu me, God Manö adiñ ap kali kñiñ riköm kale hadö niñla, manö kali kñiñ rikla anibu, manö niñö kali kñiñ rikla: “Ebrahim God manö nipe niñ uda u me, God Ebrahim nipe bi kamiñ aij, a ga.” Ebrahim ga anibu, God Ebrahim nip, bi niñeb

^p 2:10 Mad 5:19   ^q 2:11 Eks 20:13-14; Ro 13:9   ^r 2:12 Gal 6:2; Jem 1:25; 1Pi 2:16

^s 2:13 Mad 5:7; 18:32-35   ^t 2:15-16 1Jn 3:17   ^u 2:18 Gal 5:6   ^v 2:21 Jen 22:9-12

^w 2:22 Hib 11:17-18

yad, a ga.^x ²⁴Anib u kale niñbim, kale God nip niñ udnabim u nöp, God kalöp, nibi bi aij yad, a gagnab. Kale God nip niñ udmim, nipe hagöp rö ginabim u me, God kalöp nibi bi aij yad, a ginab.

²⁵Anib u rö nöp, nibi Rehap ga. Nipe bi si udep nibi midmidöp u pen bi Isrel mihöp ram minöñ nipe u agamij si niñniñ aueilö, Rehap kalip mihöñ ram nipe udöm gau pi göm, hainö adan ke nibö ap hag yuö, kale piñiñ gi ammil, ram kale ado gi arlö. Rehap ga rö niñöm, God Rehap nip nibi kamiñ aij a ga.^y ²⁶Pen nibi bi hañ romañ nöp midöm, ana halö midagpal u, kale kamiñ midep magö u midagöp. Anib u rö, nibi bi God nip niñ udpun, a gipal u pen God Manö hagöp adö u gagpal gau, kale u rö nöp kamiñ midep magö u midagöp.

Añab hon niñ aij gun

3 ¹Añ mam aij yad. Kale iru nöp manö hag ñeb bi midaiun, a gimim, niñagmim. Nihön ginig: hon manö hag ñeb bi gau, manö kub klö rö niñnabun. ²Hon magöñhalö kabö rö gagöp adö u ke ke iru nöp gipun. Pen nibi bi añab kale abad mid aij göm, manö kabö rö ginab adö u nöp hagnaböl gau, hañ romañ kale magöñhalö niñ aij göl rö linab. ³Kaj hos u kaj kub yabiñ u pen nan ain pro ap nagi u halö adiköm, ud meg miñan u löm, arniñ gipal lau adö ñip gilö arbal. ⁴Ñig magib kub gau u rö nöp, yigön apöm nan kub anibu dam yiñariñ gau arböp u pen, bi kapden gau sidia pro u udöm, arniñ gipal lau adö ud kabö rö gajöl aröp. ⁵Añab hon u rö nöp nan pro yabiñ u pen manö hagno iru nöp löp. Kale niñbim, be kub yabiñ añ u, pro bad ap hapö ñilö, in damöm magöñhalö innim rö löp. ⁶Añab mab miñañ rö midöp. Hañ romañ naböñ hon u, naj anibu rö ap halö midagöp; añab u nöp gö, hañ romañ hon magöñhalö gac ginab. Añab u nöp gö, arep auep hanip u magöñhalö gi naj ginab. Pen mab miñañ anibu, ram minöñ Hel u nibö apöm me, añab u anig göp.^z

⁷Wal yaur, haiño sara, nan be gau midöp gau abe, nan ñig solwara gau midöp gau abe, damöm muklö, gasi niñöm, nap kale hagnab rö ginaböl. Kale wal yaur nan gau damöm muköm anig gipal u pen ⁸añab hon u hagno, gasi niñnim rö lagöp. Añab pör pör nan si nan naj nihön ginam, a gi gasi niñöm, ñig asi nibi bi al pak lep u ajmañ rau midöp.^a ⁹Añab hon u, Bi Kub Bapi hon u hib nipe hagno adö arnab, pen nibi bi God nipe ke rö gi la gau, nan naj apöm kalip paknim, a ginabun. ¹⁰Anig göl, añab añi anibu nöp, manö aij abe hagnu, manö naj abe hagnu, gipun. Añ mam bi. Nihön ginig anig gipun? U aij gagöp. ¹¹Ñig ilam añi ap juöm, ñig aij rimnap, ñig naj rimnap auagöp. ¹²Añ mam bi. Mab u, nagi magö pilagnab; nagi u, mab magö pilagnab. Pen dö ajöñ u, ñig kamiñ aij lagnab.

^x 2:23 Jen 15:6; 2Kr 20:7; Ais 41:8   ^y 2:25 Jos 2:1-21; Hib 11:31   ^z 3:6 Mad 12:36-37; 15:11,18-19   ^a 3:8 Ro 3:13

Mulu lugö, asik ke ke lagmim

¹³Kale gasi niñ aij gipim akañ Gasi niñ aij gipin, a ginabön u, ne niñ aij gimön, hib ne ke hagö adö aragnim. God nip aij ginim adö u nöp gimön. Ne anig ginabön u me, gasi niñ aij gipin, a gimön, hagnabön. ¹⁴Pen gasi añ ne yañ, nan aij kale yad ke udnam, a gasi niñ nabön u, aka yad nöp bi kub mideinam, a gasi niñ nabön u, yad gasi niñ aij gipin, a gimön, hagagmön. Anig hagnabön u, manö piral hagnabön; manö niñö u pañu ginabön. ¹⁵Nibi bi gasi niñ aij gipun a gipal pen nan naj anib rö gipal gau, God gasi aij ñöb adö u niñagpal; nibi bi ram minöñ iñ i niñbal rö nöp niñbal. Gasi kale u God Ana nipe ñagöp; Seden nipe nöp ñöb. ¹⁶Pen nibi bi, nan aij gau yad ke udnam, a gasi niñ naböl gau, aka yad nöp bi kub mideinam, a gasi niñ naböl gau, kale pör pör pen pen göl gi, nan si nan naj adö u nöp gilö arnab.

¹⁷Pen nibi bi God gasi aij ñöb rö niñbal gau, midmagö añ kale dañ nan si nan naj gac anibu midagöp. Nibi bi kaua maua rö midpal gau aip manö hagöm, kale jim ñimim mid aij gimim, a gipal. Kale nibi bi gau kalip hag wihai udöm, ud aij gipal. Kale nibi bi gau midmagö yabiñ löm, mög niñöm, ud aij göm, kalip aij adö u nöp gipal. Kale bi aij u aip hagnabin, bi naj u aip hagagnabin, a göm, gasi u niñagpal. Manö piral hagagpal. ¹⁸Nibi bi kaua maua rö midpal gau aip manö hagöm, kale jim ñimim mid aij gimim, a gilö, kale manö anibu niñöm jim ñöl mideinaböl u, nan yiñ yimbäl anibu nan aij pilnab.^b

God nip cig aij gimim

4 ¹Pör pör mulu lugö pen pen gipim u, gasi naj añ kale dañ pen pen göm, hañ romañ kale ud ñip ginig gab u me, anig gipim.^c ²Nan aij udnig niñbim gau udagim, kal yabiñ jumim, nibi bi al pak lun a gimim gipim. Nan aij gau udagmim rö lö, pen pen hagnim, pen pen gun a gimim niñbim. God nip hag niñbep, udbep. Pen nip hag niñagpim. ³Pen God nip hag niñbim ñin u, gasi niñ aij gimim hag niñagpim. Hanip ke aij gañ, a gimim, hañ romañ hon ke aij gañ, a gimim, hag niñbim u me, hag niñbim rö gagöp.

⁴Kale bi si udep nibi rö midpim! Niñim! Nibi bi gasi kale nan minöñ naböñ iñ i lau adö nöp aröp gau, God nip mulu lugö, nan anib gau nöp gasi niñbal. Anib u, kale nan minöñ naböñ iñ i midöp nan gau midmagö linabim u, kale God kaua maua nipe mideinabim.^d ⁵Adö anibu God Manö kali kñiñ riköm hagla, “God Ana hanip añ dañ la u, hon nan minöñ naböñ iñ i midöp nan gau midmagö lagnabun, a göm, gasi niñöl gi midöp,” a gila. Pen God Manö adiñ anibu niñbe, yiñariñ rö löp ar? ⁶Pen

^b 3:18 Mad 5:9; Hib 12:11   ^c 4:1 Ro 7:23   ^d 4:4 Ro 8:7; 1Jn 2:15

nipe hanip mög niñöm, ud aij göm, abad mid aij yabił göp. Adö anibu nöp, God Manö u kali kliš riköm hagla,

“Nibi bi ke nöp midun, mid aij gipun, a gipal gau,

God kalip manö klö rö hagöp;

pen nibi bi hib kale ke haglö adö aragnab gau,

nipe mög niñöm, ud aij göm, abad mid aij göp,” a gila.^e

⁷Anib u, God nip böñ lau midmim, nipe hagöp rö nöp gimim. Seden nip wasö ginabim me, kalöp arik arnab.^f ⁸God nip cig aij gipe, nipe kalöp cig aij ginab. Kale nibi bi nan si nan naj gipim gau, nibi bi aij midaiun, a gimim, ñimagö kale gac göp u ñig li yu aij gimim. Pen kale God nip hain gipun, a gimim, piral hagnim gau, gasi mihöp niñbim u arö gimim, gasi aij añi nöp niñmim, God nip nöp cig aij göl gi midaimim.^g ⁹Mihol gipim u arö gimim, mög gö niñöl gi miłön göl gi midaimim. ¹⁰Bi Kub niñ midöp rö, hon nibi bi hib midagöp, a gimim, nip sabe ginabim me, nipe hib kale gö adö lañ arnab.^h

¹¹Añ mam bi. Añ mam rimnap, kale nihön ginig anig gipal, a gimim, kalip hag dap lugagmim. Nibi bi añ mam hag dap lugpal gau, God lo manö nipe u abe hag dap lugpal. Anig gimim, nibi bi God lo manö hain gipal rö midageinabim; nibi bi God lo manö aij midöp aka nihön rö midöp, a göm, gasi ulhai niñbal gau rö mideinabim. ¹²Pen God nipe nöp lo manö hag la. Nipe nöp lo manö niñöm, nibi bi manö kub niñnab. Nipe nöp hanip ud kamiñ yunab aka al pak linab. Anib u, kale nihön ginig, “Nibi bi gau nibi bi aij, nibi bi gau nibi bi naj,” a gimim hagabim? Kale anig gagmim.ⁱ

Hib kale ke hagpe adö aragnim

¹³Pen niñim! Kale rimnap hagnim, miñi aka rol rö, daun kub ap amun, anib gau mi añi ap wög bisnis gun, mani kub udun, ado gi auun, a gipim. Pen niñ aij gimim.^j ¹⁴Hainö nihön nihön ginab u niñmim hagagpim. Miñi kamiñ midpun u pen kamiñ midpun anibu, kumi yuö yuöp rö nöp göp. Magö u midöp, magö u agamij ur gö aröp.^k ¹⁵Göp anibu rö, manö hagnim anibu arö gimim hagnim, “Bi Kub nip aij geinab u, hon kamiñ midun, anig anig ginabun,” a gimim. ¹⁶Pen bi kub nibi kub midpun, a gimim, hib kale ke gipe adö aröp u, naj yabił göp.

¹⁷Unbö rö gep u aij, a gi gasi niñbun u pen anig gagnabun u, nan si nan naj ginabun.^l

Nibi bi nan iru midöp gau

5 ¹Kale nibi bi gep yabił gau, manö hagnig gabin i niñim! Marö kub udnig gabim rö, mög gö miłön göl gi midaimim. ²Ułpö kiłno kibap

^e 4:6 Pro 3:34; 1Pi 5:5   ^f 4:7 Ep 6:12   ^g 4:8 Sek 1:3; Mal 3:7; Ais 1:16   ^h 4:10 Job 5:11;

1Pi 5:6   ⁱ 4:12 Ro 2:1; 14:4   ^j 4:13 Luk 12:18-20   ^k 4:14 Pro 27:1; Sam 39:5,11

^l 4:17 Luk 12:47

mani nan aij kale iru midmidöp gau hadö papil gi hij gi lugöp. Watij aij iru nöp kale midmidöp gau, gise pro ñin ñin migan migan juöp.^m ³ God silpa kale hij gi lugöp rö, kale nan si nan naj gipim u niñ aij ginabim. Hañ romañ kale abe mab miñañ rö inöm hij gi lugnab. Ñin hain u söl auab magö i, kale utpö kiño kibap mani nan gau iru nöp ud gau pi gipim. ⁴ Niñim! Nibi bi wög naböñ kale gipal gau, kalip pe ñagpe, kale ulham midöm miñöñ gilö, Bi Kub klö ke yabił u niñöb.ⁿ ⁵ Kale minöñ naböñ adö it i midmim, wög waryö gagim yihariñ midmim, miñ miñ yabił gi ajpim. Anib u, kaj gau muk aij göm, mol gö pak niñbal rö midpim u, magö milö midageinabim.^o ⁶ Nibi bi aij kalöp nan naj ap gagpal gau, kalip piral hagmim al pak libim.

**Marö auainim, iru maru ji niñagun, Bi Kub
auab a gun nip abad midaiun**

⁷ Anib u, añ mam bi. Marö auainim, iru maru ji niñagun; Bi Kub auab, a gun, nip abad midaiun. Nibi bi nan wög gi yimöm abad midlö niñöl gi, möñ lugö, yin apranöm, magö aij pilnab. Kale u rö nöp Bi Kub nip abad midaimim.^p ⁸ Bi Kub aunab ñin u yöp söl midöp, a gimim, gasi halö abad midaimim.^q

⁹ Pen añ mam bi. Añ mam rimnap kalip hag juagmim. Kale añ mam hag jueinabim u, Bi Kub kalöp pen manö kub hagnab. Bi manö kub hagnab u söl au midöp; utep magö u nöp aunab. ¹⁰ Añ mam bi. Bi God manö hagep hadame nöp midmidal gau, Bi Kub manö nipe haglö, kalip gi naj gilö niñöl gi, biñam yabił midmidal u pen kale iru maru ji niñagla. Kale agamij mid aij gila. Kale u rö nöp adö anibu nöp gimim. ¹¹ Kale niñbim, nibi bi gi aij göm, iru maru gö ji niñagla gau, kale uri miñ miñ göl gi mid aij gipal, a gipun. Bi ne Job hadame nöp midmidöp, aiud u niñbim. Nip marö kub auö, biñam mideia ñin u, Bi Kub nip gasi niñöl gi midöm, mid dap arö niñöl gi, Bi Kub Job nip gi aij gö, hainö mid aij ga. Nihön ginig: Bi Kub nipe pör pör nibi bi mög yabił niñöm, ud aij yabił göp.^r

¹² Pen añ mam bi. Nan kub yabił u, God hib nipe u yihariñ hagagmim. “God niñ midöp rö, niñö hagabun,” a gimim, hagagmim. “Kumi kabö adö lañ midöp rö, niñö hagabun,” a gimim, hagagmim. “Minöñ it i midöp rö, niñö hagabun,” a gimim, hagagmim. “Nan gau nan rimnap midöp rö, niñö hagabun,” a gimim, hagagmim. Yau, a ginabim u, “Yau” nöp, a gimim. Wasö, ginabim u, “Wasö” nöp gimim. Wasö u, manö kub udnabim.^s

^m 5:2 Mad 6:19   ⁿ 5:4 Dud 24:14-15   ^o 5:5 Luk 16:25   ^p 5:7 Dud 11:14;

Jer 5:24   ^q 5:8 Ro 13:11-12; 1Pi 4:7   ^r 5:11 Eks 34:6; Job 1:21-22; 2:10; Sam 103:8

^s 5:12 Mad 5:34-37

Sabe gimim

¹³Kalöp nibi bi rimnap marö gainim, kale Bi Kub nip sabe gimim. Kale nibi bi rimnap miñ miñ ginabim u, kimap rimnap hagmim, Bi Kub hib nipe hagpe adö araņ. ¹⁴Kalöp nibi bi rimnap nan gainim, Krais nibi bi nipe gau abad midpal bi kub gau hagpe apöm, sabe göm, Bi Kub hib hagöm, wel rimnap li ñöl.^t ¹⁵Pen Bi Kub nip niņ udöm sabe ginaböl u, Bi Kub nipe gö, nan ginab anibu kamiņ linab; nan si nan naij ġipal u, Bi Kub nipe niņöm arö ginab.^u

¹⁶Anib u, nan si nan naij ġipim u, pen pen hag hiikmim, ne ke abe, añ mam gau abe, Bi Kub nip sabe ġipe, nipe gö kalöp kamiņ linim. Nibi bi Bi Kub hagöp rö ġipal gau, nip sabe ġilö, Bi Kub nipe ktö nipe göm, ke yabit ginab. ¹⁷Bi God manö hagep Ilaija, bi yihariņ hon rö u pen möņ alagnim, a göm, God nip ktö göm hag niņö, mi mihau nigaņ rakin unbö kagoļ jij möņ alaga.^v ¹⁸Hainö pen nipe kauyaņ God nip hag niņö, kumi kabö adö laņ nibö möņ lugö, minöņ naböņ iļ i nan wög gau apranöm, nan magö pila.^w

¹⁹⁻²⁰Añ mam bi. Nibi bi kale rimnap Krais manö niņö u arö ġilö, kalip hag ñi aij ġipe, kauyaņ Krais nip niņ udnaböl u aij. Anig gimim me, nan si nan naij niñön niñön ġipal gau, God niņöm arö gö, hainö umöm böņ nöp umagnaböl.^x

^t 5:14 Mak 6:13   ^u 5:15 Mak 16:18   ^v 5:17 1Ki 17:1; 18:1   ^w 5:18 1Ki 18:42-45

^x 5:19-20 Pro 10:12; Gal 6:1; 1Pi 4:8